

В І Д Г У К

**офіційного опонента на дисертацію Золотухіної О.М.
на тему: «Функціональне призначення нотаріату: теоретико-
правові аспекти», представленій на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук по спеціальності 12.00.01 – теорія та
історія держави і права; історія політичних і правових учень**

Тематика дисертаційного дослідження Золотухіної Ольги Миколаївни на тему: «Функціональне призначення нотаріату: теоретико-правові аспекти» характеризується високим рівнем актуальності та присвячена важливій для вітчизняної юридичної науки і практики тематиці, що торкається проблем поняття, сутності, змісту, функціонального призначення нотаріату, його природи, різновидів функцій нотаріату, проблем функціонування нотаріату в Україні, шляхів його удосконалення. Актуальність теми обумовлена насамперед:

– відсутністю єдиних концептуальних наукових підходів до розуміння функціонального призначення нотаріату, його місця в системі суб'єктів юридичної практичної діяльності. Функціональному призначенню нотаріату як теоретико-правовій проблематиці на дисертаційному та монографічному рівні приділено недостатньо уваги, що аргументує необхідність відповідного переосмислення в межах теорії держави і права;

– наявними недоліками в практиці функціонування нотаріату в Україні, що має подекуди неусталений характер, наявними є недоліки в плані доступності осіб до нотаріальних послуг, поширена практика судових оскаржень дій нотаріусів тощо;

– відсутністю науково обґрунтованих та практично підтверджених напрямів розвитку і шляхів удосконалення функціонування нотаріату, тривалим періодом його реформування в Україні та незавершеністю цього процесу, що потребує наукового переосмислення функціонального призначення нотаріату та вироблення практичних пропозицій щодо поліпшення практики його функціонування.

Дисертаційне дослідження теоретико-правових аспектів функціонального призначення нотаріату, що було проведене дисертанткою, має важливе значення як з точки зору теорії права, так і з точки зору юридичної практики. Це обумовлено як недостатністю сучасних наукових юридичних досліджень функціонального призначення нотаріату, так і неоднозначністю практики діяльності суб'єктів нотаріату, яка на сьогодні все частіше стає предметом розгляду в межах судових справ про визнання нотаріальних дій (актів) такими, що не відповідають положенням закону. Вказані обставини підтверджують необхідність наукового дослідження та переосмислення насамперед теоретико-правових аспектів функціонального призначення нотаріату, що в подальшому має сприяти науковій розробці практичних висновків і рекомендацій щодо вдосконалення практики нотаріату в Україні. В роботі дисертанткою ґрунтовно сформульовано об'єкт дослідження, в межах якого визначено предмет, яким виступають теоретико-правові аспекти функціонування нотаріату. Досліджуючи вказаний предмет, дисертанткою було послідовно та системно:

- розкрито особливості історіографії наукового пізнання функціонального призначення нотаріату в правовій доктрині (підрозділ 1.1), здійснено періодизацію історії становлення правового забезпечення функціонального призначення нотаріату в Україні (підрозділ 1.2) а також встановлено методологічну основу наукового дослідження теоретико-правових аспектів функціонального призначення нотаріату (підрозділ 1.3);

- узагальнено і охарактеризовано ознаки функцій нотаріату, на підставі чого були сформульовані пропозиції щодо удосконалення визначення поняття «функції нотаріату» (підрозділ 2.1) та виокремлено і обґрунтовано критерії класифікації цих функцій (підрозділ 2.2);

- виявлено та розкрито особливості форм і методів реалізації функцій нотаріату (підрозділ 3.1), з'ясовано недоліки правового забезпечення функціонування нотаріату в Україні та обґрунтовано напрями його подальшого вдосконалення (підрозділ 3.2), встановлено проблеми реалізації

функцій нотаріату в нашій державі, а також виокремлено напрями вдосконалення практики функціонування нотаріату в Україні (підрозділ 3.3).

Належна ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дослідження Золотухіної О.М. ґрунтується на успішному використанні дисертанткою філософсько-світоглядних, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Виокремлені автором завдання дослідження виконані, а мета: встановлення теоретико-правових аспектів функціонування нотаріату, їх характеристика, виявлення недоліків та обґрунтування практичних рекомендацій удосконалення функціонування нотаріату в Україні – досягнута. Окрім того, належне та усестороннє дослідження дисертанткою вказаних питань теорії і практики функціонального призначення нотаріату доводить комплексність, цілісність та внутрішню узгодженість дисертаційної роботи.

Сформульовані автором дисертації положення наукової новизни одержаних результатів мають достовірний і новаторський характер, є належним чином обґрунтованими. В роботі дисертанткою **вперше** періодизовано історію становлення правового забезпечення функціонального призначення нотаріату в Україні; узагальнено та охарактеризовано ознаки функцій нотаріату, а також доповнено класифікацію функцій нотаріату за критеріями: а) суб'єктів реалізації; б) територіальних меж поширення; в) мети реалізації тощо. Окрім того **удосконалено** визначення таких понять як «функції нотаріату», «форми реалізації функцій нотаріату» та «методи реалізації функцій нотаріату» а також положення про різновиди форм реалізації функцій нотаріату. Дістали подальшого розвитку положення щодо напрямів вдосконалення правового забезпечення функціонування та пропозиції щодо напрямів удосконалення практики функціонування нотаріату в Україні.

Слушними є висновки дисертантки про періоди історії становлення правового забезпечення функціонального призначення нотаріату в Україні; ознаки функцій нотаріату; критерії класифікації функцій нотаріату, на

підставі яких встановлено їх різновиди та надано їх характеристику; особливості форм і методів реалізації функцій нотаріату тощо.

Логічною є структура дисертаційного дослідження, що складається з вступу, трьох розділів, які структуровано на вісім підрозділів, висновків до кожного розділу роботи та до самої роботи в цілому, списку використаних джерел і додатків. Структурно завершує роботу список використаних джерел, що складається з 325 найменувань, які представлені працями вітчизняних і зарубіжних вчених, міжнародними правовими актами, актами чинного законодавства України, локальними нормативними документами, даними офіційної статистики тощо. Позитивним є використання в процесі дослідження широкого кола вітчизняних і зарубіжних наукових джерел; вдалим також можна вказати використання енциклопедичних та монографічних наукових джерел, практичних актів нотаріальної практики. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані для проведення подальших наукових досліджень питань нотаріату, його функціонування тощо. Положення та висновки дисертації також можуть бути використані в процесі вдосконалення якості законодавчих актів, положення яких закріплюють норми права в сфері нотаріальної діяльності. Окрім того, результати дисертаційного дослідження можуть знайти втілення у викладацькій діяльності в рамках навчання студентів вищих навчальних закладів за такими навчальними дисциплінами як «Теорія та практика нотаріату» тощо.

Слід позитивно відзначити внесок автора у розробку понятійно-категоріального апарату юридичної науки, шляхом удосконалення визначення таких понять як «функції нотаріату», «форми реалізації функцій нотаріату», «методи реалізації функцій нотаріату». Своєчасними та об'єктивно необхідними є законодавчі пропозиції автора, тим більше, що вони представлені в роботі не абстрактними положеннями, а у вигляді розробленої автором законопроектної документації, яка цілком заслуговує на

подальше внесення на розгляд до Верховної Ради України суб'єктом законодавчої ініціативи.

Вище зазначене дає підстави зробити загальний висновок, що зміст роботи повною мірою розкриває тему дослідження, сформульовані дисертанткою наукові положення, висновки та пропозиції всебічно аргументовані і переконливі, їх достовірність та новизна не викликає сумніву.

В цілому позитивно оцінюючи дисертацію Золотухіної О.М., слід зазначити і певні зауваження до зазначеної роботи, що в цілому не впливають на якість дослідження:

1. У змісті підрозділу 2.1. автором цілком обґрунтовано зроблено висновок про самостійне місце «функції нотаріату» в системі понятійно-категоріального апарату юридичної науки. Цілком погоджуємось, що вказане поняття характеризує самостійний аспект нотаріату – його функціональне призначення, підтримуємо і уточнене дисертанткою визначення самого поняття «функції нотаріату». Однак, слід вказати на те, що в юридичній літературі існує дискусія щодо співвідношення між такими поняттями як «функції» та «завдання». Автором опосередковано вказується на це у змісті підрозділу 2.1. і наводяться відповідні погляди вчених. Однак доцільно було б більш ґрунтовно проаналізувати співвідношення вказаних понять та відмежувати поняття «функції нотаріату» від суміжного поняття «завдання нотаріату». Це більш конкретизувало б ідеї дисертантки та дозволило б посилити обґрунтованість самостійності вказаного поняття.

2. У змісті підрозділу 2.2 дисертанткою досліджуються різновиди функцій нотаріату, здійснено аналіз доктринальних підходів до класифікації функцій нотаріату, в результаті вказана класифікація доповнюється новими критеріями, в тому числі і критерієм *мети реалізації функцій нотаріату*. Це дозволило автору виокремити правозахисну; правотворчу; правотлумачну; правозастосовну; правоохоронну функції. Такий підхід є цілком правильним, водночас, не можемо повністю погодитись із виокремленими автором

різновидами функцій нотаріату. Зокрема, правозастосовна функція цілком може включати до свого складу правозахисну; правотлумачну та правоохоронну функції. Це пояснюється існуючою дискусією розуміння феномену правозастосування в юридичній науці. Окрім того, виокремлена автором правотворча функція є досить спірною, оскільки суб'єкти нотаріальної діяльності не є суб'єктами правотворчості, тому і реалізувати вказану функцію не можуть.

3. В якості перспектив наукової роботи дисертантки хотілося б вказати на те, що наукове дослідження теоретико-правових аспектів функціонального призначення нотаріату потребує аналізу історії становлення практики нотаріату. В роботі автором досліджується історія правового забезпечення, становлення наукового вивчення функціонального призначення нотаріату, водночас, питання історії становлення практики функціонування нотаріату розкрито епізодично, хоча у 3-му розділі роботи автор вже веде мову про вдосконалення правового регулювання нотаріальної діяльності, практики функціонування нотаріату та напрямів його подальшого наукового дослідження. Окрім того, науково перспективними були б дослідження порівняльно-правового плану, що дозволило б з'ясувати особливості функціонування нотаріату в залежності від країн його функціонування та приналежності до того чи іншого типу нотаріату.

Зауваження, які були висловлені, не знижують загальної позитивної оцінки роботи, а мають дискусійний характер та можуть бути використані в якості окремих рекомендацій для подальшої наукової роботи дисертантки. Тим більше, що дисертанткою було здійснено спробу комплексного дослідження заявленої проблеми, охопивши значний масив емпіричного наукового та правового матеріалу та доповнивши його власним багаторічним практичним досвідом нотаріальної діяльності.

Вважаю, що дисертаційна робота Золотухіної О.М. є завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання та мають важливе

значення для подальшого розвитку наукових досліджень теоретико-правових аспектів функціонування нотаріату. Основні положення й висновки дисертації були достатньою мірою повно висвітлені в опублікованих працях дисертантки: наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях та наукових збірниках, а також апробовані під час виступів та обговорень окремих аспектів правової експертизи на науково-практичних конференціях. Зміст автореферату дисертації є ідентичним основним положенням дисертації та достатньою мірою відбиває їх зміст.

Дисертація Золотухіної О. М. на тему «Функціональне призначення нотаріату: теоретико-правові аспекти» відповідає спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень та вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор, Золотухіна Ольга Миколаївна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Офіційний опонент:

завідувач сектором порівняльного правознавства

Науково-дослідного інституту державного будівництва

та місцевого самоврядування

Національної академії правових наук України,

кандидат юридичних наук

О. О. Петришин

Handwritten signature in blue ink: О. О. Петришин